

УДК 711.455

СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ГОСПОДАРСТВА РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ СМТ СХІДНИЦЯ)

Андрій Голод, Олена Корнієнко

*Львівський державний університет фізичної культури
вул. Костюшка, 11, Львів 79000 Україна, тел. (032) 272-39-15
E-mail: andriyholod@yahoo.com*

Аналізуються сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку санаторно-курортного господарства регіону у контексті підготовки до проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 року, на прикладі смт Східниця. Висвітлені результати авторського обстеження оздоровчих закладів курорту, експертного оцінювання сучасного стану та перспектив розвитку санаторно-курортного господарства Львівської області.

Ключові слова: санаторно-курортне господарство, туристична інфраструктура, експертна оцінка.

У процесі підготовки до чемпіонату Європи з футболу 2012 року у Львівській області, як і в інших регіонах України, що залучені до організації цих спортивних змагань, активно обговорювалася проблема розвитку місцевої туристичної інфраструктури. З урахуванням стислих термінів підготовки до чемпіонату, в основу вирішення цієї проблеми, як правило, були покладені перепрофілювання та модернізація наявних об'єктів інфраструктури. Однак така тенденція, головним чином, характерна для обласного центру та прилеглих територій, а віддалені райони області залишилися поза увагою. Водночас слід відзначити і деякий дисбаланс у функціональній трансформації рекреаційно-туристичної інфраструктури, пов'язаний із актуальним і невідкладним завданням – розміщенням іноземних туристів, тоді як великий рекреаційно-оздоровчий потенціал регіону у цьому контексті не використовується. За такої ситуації відомі курорти Львівської області, з одного боку, можуть розраховувати на деякий приплив туристів, а з іншого – після закінчення чемпіонату потребуватимуть нових шляхів використання вивільнених у закладах розміщення місць. Очевидно, що реально вирішити цю проблему в перспективі здатен лише курортотоліс Трускавець, інші ж курорти опиняться у дещо гіршій ситуації, оскільки уся сукупність заходів із підготовки і проведення чемпіонату Європи з футболу мало стосується розвитку санаторно-курортного господарства.

До групи населених пунктів, що спеціалізуються на наданні оздоровчо-рекреаційних послуг, належить і селище Східниця, особливості організації та перспективи розвитку санаторно-курортного господарства якої незаслужено залишаються поза увагою вітчизняних науковців. Характеристиці сучасного стану оздоровчих закладів Східниці та її рекреаційного потенціалу лише частково присвячені окремі наукові дослідження, зокрема, ринку рекреаційних послуг Львівської області [2] та розвитку Дрогобицької агломерації [3].

Зважаючи на це, а також враховуючи актуальність тематики розвитку туристичної інфраструктури в регіоні, метою нашого дослідження ми обрали аналіз сучасного стану, проблем і перспектив розвитку санаторно-курортного господарства регіону у контексті підготовки і проведення чемпіонату Європи з футболу 2012 р. на прикладі смт. Східниця.

Очевидно, що розвиток санаторно-курортного господарства в Україні потребує підтримки та збалансованого розвитку як складова туристичної сфери держави. Значних капіталовкладень вимагає матеріально-технічна база, насамперед, у розвиток та реконструкцію курортів, у розвідку та облаштування нових, чому повинні сприяти інвестиційні проекти, розраховані не тільки на зарубіжного, а й на вітчизняного інвестора. Потребують пильної уваги питання забудови курортів, розробки генеральних планів їх розвитку, економічного та фінансового забезпечення функціонування, процесів приватизації тощо [5].

Науковці виокремлюють низку найактуальніших проблем функціонування санаторно-курортного господарства України:

- відсутність досконалого економічного механізму діяльності санаторно-курортної і рекреаційної галузі на державному рівні;
- зношеність основних фондів галузі, а також низький рівень розвитку інфраструктури, якості продукції та послуг;
- негативний імідж України як території для відпочинку загалом, відсутність належного рекламного забезпечення діяльності галузі;
- транспортні труднощі, пов'язані з в'їздом в Україну та пересуванням її територією іноземців;
- низький рівень менеджменту, неналежне обслуговування у санаторно-курортних закладах;
- тіньова економіка;
- несприятливий інвестиційний клімат та імідж України [7].

Одним із засобів вирішення перелічених проблем санаторно-курортної галузі та інших сфер життєдіяльності курортів може бути стратегування території. Стратегія розвитку курорту повинна врахувати: майбутній образ курорту, яким його хоче бачити сама громада; стратегічні цілі, досягнення яких забезпечать набуття курортом визначеного громадою образу; організаційну та комунікаційну частини стратегії; систему логічних і послідовних заходів, спрямованих на досягнення окреслених цілей [6].

Відповідно до Концепції розвитку санаторно-курортної галузі України [4], основними завданнями реформування цієї сфери економіки є здійснення заходів щодо оголошення курортів державного та місцевого значення, задоволення попиту населення на конкретні види санаторно-курортних послуг та поліпшення їх якості, комфорту, збереження та раціонального використання природних лікувальних ресурсів, підвищення рентабельності санаторно-курортних закладів, а також подолання проблем санаторно-курортної галузі. Однак програма заходів, передбачена на період до 2015 року, виконується неефективно. Особливо це стосується невеликих курортів, які розвиваються, переважно, без державної підтримки. До такого типу курортних поселень належить і Східниця.

Селище Східниця розташоване на території Дрогобицького району Львівської області і підпорядковане Бориславській міськраді. У самій Східниці та на її околицях розміщені понад 30 джерел мінеральних вод різних типів, що разом з іншими бальнеологічними ресурсами формують рекреаційну спеціалізацію селища. Відповідно, курорт із населенням трохи більше 2 тисяч осіб за рік лише офіційно приймає приблизно таку ж кількість відвідувачів.

Станом на 2009 р. у смт Східниця діяло 10 санаторно-курортних (оздоровчих) закладів більшість з яких – приватні і невеликої місткості. За даними офіційної статистики [1], впродовж 2009 року на курорті було оздоровлено 2175 осіб, або лише близько 1% загальної кількості оздоровлених у Львівській області за цей період (для прикладу, на Трускавець припадало майже 71% оздоровлених у регіоні осіб).

Результати діяльності у 2009 році найбільших санаторно-курортних закладів Східниці представлені у табл. 1. Як бачимо, відомості, отримані внаслідок авторського обстеження, відрізняються від офіційних статистичних даних (загальна кількість відвідувачів за 2009 рік лише трьох закладів перевищує 4 тис. осіб), що, очевидно, свідчить або про недосконалість статистичної звітності або про особливості обліку кількості відвідувачів у відповідних закладах.

Загалом у Східниці досить багато невеликих закладів розміщення місткістю до 20 осіб, які додатково надають оздоровчо-лікувальні послуги, однак не можуть бути віднесені до підприємств санаторно-курортного господарства.

За результатами дослідження санаторно-курортного господарства Східниці виявлені такі головні тенденції:

- зменшення кількості місць у санаторно-курортних закладах супроводжується зростанням їх комфортності та вартості;
- поширення послуг розміщення та оздоровлення, які надаються приватними садибами;
- відсутність генерального планування розбудови курорту, поширення негативних наслідків стихійного будівництва – руйнування схилів, забруднення джерел, засмічення території;
- недостатнє, особливо порівняно із сусіднім Трускавцем, фінансування санаторно-курортної сфери селища.

Таблиця 1

Показники діяльності найбільших санаторно-курортних закладів смт Східниця у 2009 році*

Назва закладу	Кількість ліжок-місць	Кількість відвідувачів за рік	Середня кількість відвідувачів за 1 місяць	Середня завантаженість, % за 1 місяць
Санаторій «Східницькі Карпати»	120	1063	88,5	73,7
Санаторій «Стожари»	100	2000	166,6	166,6
Лікувально-оздоровча база «Зелений бір»	90	950	79,1	88
Разом	310	4013	-	-

* За даними авторського обстеження закладів

Зважаючи на викладене, вважаємо, що перспективи розвитку селища Східниця як курорту регіонального значення є досить оптимістичними за умови контролю та підтримки з боку як місцевої, так і регіональної та державної влади.

Водночас з метою оцінки стану та перспектив розвитку санаторно-курортного господарства у регіоні загалом було здійснено експертне оцінювання методом письмового анкетування. В опитуванні взяли участь 20 респондентів – фахівців із теорії та практики організації туристично-оздоровчої діяльності, серед яких викладачі вищих навчальних закладів і представники адміністрації санаторно-курортних закладів.

Анкета містила два запитання, на кожне із яких експертам пропонувалося дати відповідь за 5-тибальною шкалою (табл. 2).

Сучасний стан санаторно-курортного господарства Львівської області експерти оцінили як посередній, дещо вище – перспективи його розвитку на найближчі 5 років. З урахуванням сучасних тенденцій структурно-функціональних трансформацій у санаторно-курортній сфері регіону така оцінка видається цілком обґрунтованою.

Таблиця 2

Результати експертної оцінки стану та перспектив розвитку санаторно-курортного господарства Львівської області

Запитання	Кількість відповідей респондентів					Середній бал
	Високий (5 балів)	Вищий від середнього (4 бали)	Середній (3 бали)	Нижчий від середнього (2 бали)	Низький (1 бал)	
Як Ви оцінюєте сучасний стан санаторно-курортного господарства Львівської області?	2	4	13	1	0	3,3
Оцініть, будь ласка, перспективи розвитку санаторно-курортного господарства Львівської області на найближчі 5 років за 5-тибальною шкалою.	2	12	5	1	0	4,1

Отже, санаторно-курортне господарство Львівської області має хороші перспективи розвитку, реалізувати які можна за умови розробки і втілення в життя системи заходів з вирівнювання просторового розвитку туристичної інфраструктури, щоб запобігти формуванню перспективних і неперспективних у туристичному відношенні територій. Водночас санаторно-курортне господарство, яке має велике значення для забезпечення сталого розвитку регіону та відповідної якості життя населення, потребує пильної уваги з боку як науковців, так і органів влади.

1. Головне управління статистики у Львівській області. – Режим доступу : <http://stat.lviv.ua/>
2. Добуш Ю.Я. Тенденції розвитку ринку рекреаційних послуг / Ю.Я. Добуш // Вісник НУ “Львівська політехніка”. Серія : Логістика. – 2009. – №649. – С. 50-63.
3. Іванченко Г.В. Функціонування регіональної агломерації “Дрогобиччина” як агломеративного кластера / Г.В. Іванченко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.10. – С. 95-108.
4. Концепція розвитку санаторно-курортної галузі. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 р. N 231-р. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=231-2003-%F0>
5. Любіцева О.О. Розвиток курортної справи в Україні / О.О. Любіцева, В.І. Стафійчук // Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції, 4-6 червня 2004 р. – КНУКІМ, 2004. – Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/lubiceva3.htm
6. Проблеми санаторно-курортної галузі / Онлайн-газета “Джерела Трускавця”. – №38 (438). – 2010. – Режим доступу : <http://djerela.com.ua/index.php?dn=djerela&re=print&id=1485>
7. Циганюк Н.Є. Проблеми розвитку рекреаційних регіонів України / Н.Є. Циганюк // Економічний форум. – 2011. – №2. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekfor/2011_2/30.pdf

**MODERN STATE AND PROSPECTS
OF DEVELOPMENT OF SANATORIUM AND RESORT ECONOMY
(ON THE EXAMPLE OF SKHIDNYTSYA)**

Andriy Holod, Olena Korniyenko

*L'viv State University of Physical Culture
вул. Kostyushka, 11, L'viv 79000 Ukraine, Tel. (032) 272-39-15
E-mail: andriyholod@yahoo.com*

The modern state, problems and prospects of development of sanatorium and resort economy of region in the context of preparation to the leadthrough of European Football Championship-2012 on the example of Skhidnytsya are considered in the article. The results of author inspection of health establishments of resort are analysed, the expert evaluation of the modern state and prospects of development of sanatorium and resort economy of L'viv region is conducted.

Keywords: sanatorium and resort economy, tourist infrastructure, expert estimation.

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ
РАЗВИТИЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО ХОЗЯЙСТВА
(НА ПРИМЕРЕ ПГТ СХИДНИЦА)**

Андрей Голод, Олена Корниенко

*Львовский государственный университет физической культуры
ул. Костюшка, 11, Львов 79000 Украина, тел. (032) 272-39-15
E-mail: andriyholod@yahoo.com*

Анализируются современное состояние, проблемы и перспективы развития санаторно-курортного хозяйства региона в контексте подготовки и проведения чемпионата Европы по футболу 2012 года на примере пгт Схидница. Освещены результаты авторского обследования оздоровительных заведений курорта, экспертной оценки современного состояния и перспектив развития санаторно-курортного хозяйства Львовской области.

Ключевые слова: санаторно-курортное хозяйство, туристическая инфраструктура, экспертная оценка.

Стаття надійшла до редколегії 02.10.2011

Прийнята до друку 17.11.2011